

Posamezna številka 1 Din mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Cene inšertov po dogovoru

PONEDELJSKI SLOVENEK

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III. Telefon št. 40-01, 40-02, 40-03, 40-04 in 40-05. List izhaja vsak ponedeljek

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6. Poštni ček račun. Ljubljana 16.650. Telefon št. 4001.

Madžari niso zadovoljni Monakovski sporazum ni dal Madžarom istih pravic kot Nemcem Ministrski predsednik Imređy o nadaljni madžarski politiki

Budimpešta, 2. oktobra. AA. (MTI). Sročje je v svojem govoru po radiu predsednik madžarske vlade Imređy dejal, da je zadnje dni ves svet spremljal dogodke v evropski politiki z največjim zanimanjem. V času, ko se je zdelo, da se ne bo mogoče izogniti udarcu sile, je energija, modrost in razumevanje nekaterih ljudi ostvarila čudo v 36 urah. V položaju, ki se je zdel neresljiv, so našli rešitev, ki se v resnici more imenovati miroljubna, ker je osnovana na pravici, ki je edina podlaga vsakemu trajnemu miru. V trenutku, ko se ves svet veselil nad tem, da se je iznebil strašnih sanj, se madžarski narod, ki ga je zgodovina postavila ne brez razloga na pot med vzhodom in zahodom in ki je pretil toliko krvi, da bi drugi mogli živeti v blagostanju, veselil z drugimi narodi, ker se iz Münchenskega dela za mir vidi, da se je pojavila zarja novega, lepšega sveta.

Toda ono, kar nas v prvi vrsti zanima, je madžarska usoda. Madžarski narod pričakuje odgovora na dvoje vprašanj in treba je najti odgovor za obe ti dve vprašanji nasekrat. Ti dve vprašanji sta: Ali monakovski sklep predstavlja uspeh tudi z madžarskega stališča in ali smo mi Madžari z njim zadovoljni?

Monakovski sklepi so dali brez dvoma velik rezultat, ki so ga štiri evropske velesile potrdile s svojimi podpisi, da se bodo po novi ureditvi vprašanja raznih narodnosti, ki žive na Češkoslovaškem, postavile tudi zakonite madžarske zahteve. Te velesile so priznale, da je treba tem zahtevam dati zaščito, da mora biti popravljena krivica, ki je bila storjena pred 20 leti, v času, ko se je ustanovila Češkoslovaška, zaradi nepoznanja, ki ga je ustvarila propaganda. Ni treba podcenjevati tega uspeha in moremo biti zadovoljni z njim res kot uspehom. Ne sprašujemo in ne poizvedujemo zdaj, kdo ima pri nas zaslugo za ta rezultat, kajti gotovo je, da zunanja politika, ki jo vodi Madžarska in s katero si je pridobila močnih prijateljev, ni nekoristna. Skupna pomoč teh naših močnih prijateljev nam je prinesla ta važen uspeh. Madžari dolgujejo iskreno hvaležnost predstavnikom teh držav.

Glede drugega vprašanja, namreč vprašanja, ali je Madžarska zadovoljna z monakovskimi sklepi, moram reči, da z njimi ni zadovoljna. Niti en Madžar ne more biti zadovoljen z njimi, dokler ne bodo dobile narodne manjšine na Češkoslovaškem

vse istih pravic. Vsak naj si zapomni, da madžarska politika ne bo krenila s te poti ter se bo vedno prizadevala, da pomaga doseči pravico z vsemi silami, s katerimi razpolaga. Madžarska vodi miroljubno politiko. Hodila bo tudi v bodoče to pot, čeprav bo tudi trnjeva. Imređy je končal svoj govor s pozivom na ves madžarski narod, naj bo v prihodnjih težkih časih složen ter naj sodeluje pri delu za velike narodne cilje.

Budimpešta, 2. oktobra. AA. (Madžarska telegrafna agencija). Madžarski poslanik v Pragi je po nalogu madžarske vlade sporočil čsl. zunanjemu ministru dr. Krofti željo madžarske vlade, da se upravičene zahteve Madžarske po samoopredelitvi njihove narodnosti takoj uresniči.

Zahvala Italiji

Rim, 2. oktobra. AA. (DNB). Madžarski ministrski predsednik Imređy je poslal Mussoliniju brzojavko, v kateri mu izraža hvaležnost madžarske vlade za pomoč, ki jo je izkazal madžarski stvari. Poleg tega ga tudi prosi, da še dalje spremlja razvoj vprašanja madžarskih zahtev z naklonjenostjo.

izdelujemo svoje tračnice in svoje topove.

Dali ste, gospod predsednik pomoč tudi obrtnikom. Pomagali ste uradniku ter mu povečali prejemke. 17.000 invalidov je dobilo pomoč. Delavci so zavarovani za primer onemoglosti in zagotovljene so jim minimalne mezde. Poleg tega je 100.000 vrednih rok dobilo posla. Javna dela, ki so bila izvršena v zadnjih treh letih, v letih Vašega vladanja, gospod predsednik, prekašajo vse ono, kar je bilo prej storjenega. Zgrajenih je bilo mnogo novih modernih cest. Poleg 3000 km proge, zgrajene v zadnjem letu, je še 1000 km cest v delu. Ob rekah in ob morski obali se grade moderna pristanišča.

Z Vašo vlado je nastopila tudi nova doba glede državne obrambe. Vsa naša vojska je preskrbljena z najmodernejšim orožjem. Letala in artilerijsko orožje se izdeluje v naših tovarnah. Naše nove ladje prihajajo iz naših ladjedelnic.

Veliko delo je bilo opravljeno tudi v korist našega narodnega zdravja. Velik razmah je doživela naša ljudska prosveta. Odprtih je bilo 17.000 novih odelkov po ljudskih šolah in je bilo na novo postavljenih 3550 učiteljev. Odprtih je bilo 10 novih gimnazij. 130 milijonov dinarjev je bilo porabljenih za naša vsučilišča. Nastopila

3 leta vlade dr. Stojadinoviča Govor dr. Lukoviča pri začetku razstave o delu sedanje vlade

Belgrad, 2. okt. AA. Ob priliki razstave »Tri leta vlade dr. Milana Stojadinoviča« je imel danes ob 9 dopoldne šef osrednjega tiskovnega urada dr. Kosta Lukovič govor, v katerem je med drugim dejal:

24. junij 1935 je bil dan, ki je prinesel novo politično življenje Jugoslaviji. Ko ste ta dan, gospod predsednik, prevzeli oblast, je nastopil eden omih trenutkov, ko se je obrnil list v knjigi zgodovine ter se je začela nova doba. Pri tej visoki nagoli ste se izkazali državnik, ki ima široke poglede, moza velike volje in pa vztrajnega dela, visokih poletov ter smisla in skušnje. V tem trenutku so se kr. namestniki obrnili k nasledniku velikega Nikole Pašića. Samo tri leta so potekla in že se je pokazala za Jugoslavijo nova doba. V tej kratki dobi je dobila Jugoslavija blagostanje in mir. Že v treh letih se je rodila tudi nova velika država v Evropi.

Vi ste prišli na upravo države s prepričanjem, da so velike stranke najboljša podlaga za konstruktivno delo in slog. Male stranke so vedno preprečevale delo in prinašale krizo. Ustanovljena je bila velika narodna stranka s svojim državnim programom in enotnim vodstvom. To je bil cilj, na katerega je država čakala vse od časa zedinjenja. Jugoslavija je dobila podlago za normalno politično življenje.

JRŽ je takoj pokazala svojo moč in je pri volitvah dobila veliko večino. More se reči, da do zdaj še nobena stranka ni dosegla toliko uspehov.

Ko je bil dosežen mir v državi, ste ustvarili mir tudi na naših mejah. Vaša zunanja politika je zabeležila novo dobo našega državnega življenja, zgrajenega na varnosti in miru. Jugoslavija danes po zaslugi dr. Milana Stojadinoviča ne plave več kot mlada ladja za velikimi ladjami. Danes ima svojo zastavo in svojo pot. Ima svojo politiko. To je politika naših interesov. To je tudi tisto, kar je našo državo držalo proč od svetovnih potresov.

V treh letih, ki so zdaj pretekla, je Jugoslavija ohranila svoje stare postojanke in si pridobila dragoceni novih. Padala je ograja za ograjo, ki je ločila Jugoslavijo od sosednjih držav. Zboljšanje odnosov med Jugoslavijo in sosednjimi državami si je pridobilo novih prijateljev. Politika dr. Stojadinoviča je prinesla duha sporazuma in miru.

Tragični trenutki v svetu so bili preizkušnja, koliko je vredna zunanja politika držav. Človeštvu je bilo prizaneseno pred novimi vojnimi grozotami, ki so grozile, da uničijo vse kulturne pridobitve. Toda zunanja politika je prepričala ta brodoloma. Ostala je v varnem zavetišču dr. Stojadinovičeve ladjice. Propadle so vse one namere, ki so jih poudarjali nasprotniki politike našega predsednika vlade. Vstala je vera v samega sebe ter moč in volja po miru. Mnogi so se morali prepričati o tem, kar je napisal diplomatski urednik Hearstovega tiska, ko je objavil v svojih listih tele besede: »Če bi vsaka država imela po enega Stojadinoviča, bi v Evropi ne bilo takšnih potresov.«

Medtem ko so milijoni zapuščali svoje družine ter odhajali na vojsko in medtem ko so v prestolnicah veseli kopali poulične rove, vsega tega v Jugoslaviji ni bilo treba, kajti tu je vladal mir in se niti en vojak ni ganil s svojega mesta.

Politična stabilnost v državi in v mejah je dala možnost za delo narodne obzave. Na vseh poljih našega življenja je vlada dr. Stojadinoviča razvila veliko delavnost, kakršne do sedaj naša država še ni videla. To delo je bilo izvršeno z velikimi napori in v enaki meri v vseh delih države ter v interesu vseh družabnih slojev.

Vi ste, gospod predsednik, predvsem pomagali našemu kmetu. Nihče v Jugoslaviji še ni zanj storil toliko kot vi. Dali ste mu možnost, da je postal gospodarsko močan. Kmetijskim proizvodom so se dvignile cene. Nad 200 tisoč kmetov je dobilo novo zemljo.

957 krajev, kjer do sedaj ni bilo vode, je vodo dobilo. Izsušenih je bilo do 25.000 ha zamočvirjenega zemljišča.

Industrijcem in trgovcem ste dali široko podlago za večji razvoj in napredek. Nastala so nova tržišča za naše proizvode. Sklenjenih je bilo 40 trgovinskih sporazumov. Izvršena je bila stabilizacija dinarja. Poleg tega je bilo skovanega okoli 3 milijarde novega denarja. Naš uvoz in izvoz sta dosegla takšno višino, kakršne do sedaj še nismo doživeli. V zadnjih treh letih smo dobili iz naše zemlje veliko novega rudnega bogastva. Rudarstvo se je zelo dvignilo. Jugoslavija je na prvem mestu v Evropi glede proizvodnje bakra, in na drugem mestu glede cinka. Predelovanje bakrene rude se izvršuje doma. Doma

Poziv čsl. parlamenta angleški in francoski zbornici

Praga, 2. oktobra. AA. (Reuter). Predsednika češkoslovaške zbornice in senata sta poslala predsedniku angleškega spodnjega doma in predsedniku francoske poslanske zbornice brzojavni apel, v katerem stoji med drugim tole:

Predpostavljali smo, da je določen termin v katerem naj bo izročeno čsl. ozemlje Nemčiji, posebno pa smo predpostavljali, da bodo uživali spoštovanje življenjski interesi v zvezi z gospodarskimi momenti in s prenosom imetja ter ostalih dobrin od katerih narod živi. Določeno je bilo točno, v kakšnem roku bo nemška vojska zasedla določeno ozemlje, ni bilo pa ničesar sklenjenega glede državnega imetja, niti glede interesov tisočev in tisočev ljudi. To žalostno dejstvo zapušča v naših sreih neizbrisen sled strahu in mi danes pošiljamo svoj apel na plemeniti duh Evrope in sveta ter zahtevamo razumevanja za naš položaj. Mi apeliramo na to, da svet doume naš duhovni preobrat, ki ga je v naših dušah povzročila kaznen nad našo državo in narodom, ki ni želel ničesar bolj, kakor to, da izpolni svoje obveznosti. Naš narod je imel v resnici visoka natela in ni storil nikomur ničesar žalega.

Čehi ogorčeni nad sovjetsko Rusijo

Pariz, 2. oktobra. b. Iz češkoslovaške prihajajo poročila, da je čsl. vojska davi izpraznila del utrjene črte, ki so ga zasedle nemške čete. Nikjer na utrjeni črti niso bile utrdbne pokvarjene. V Pragi vlada silovita potrnost in ogorčenje. Čehi so zlasti ogorčeni na sovjetsko Rusijo, ki se v najhujših trenutkih ni zganila in pomagala CSR. Prav tako je češki tisk ogorčen na Zvezo narodov, ki ni našla niti besedice v obrambo čsl. republike. Zaradi usode, ki so jo doživeli Čehi, bodo sedaj bržkone pričeli s povsem novo politiko.

Nemci zasedajo

London, 2. oktobra. AA. (Reuter) Ni še nikakih uradnih vesti o tem, da so angleške čete dobile povelje, da odidejo v one kraje na Češkoslovaškem, kjer bo plebiscit. Prej je vojno ministrstvo izdalo neko obvestilo, da o tem še ni bilo ničesar sklenjenega, čeprav so storili gotove ukrepe za primer, če bi za ta posel zahtevali angleške vojske.

Berlin, 2. oktobra. AA. (DNB). Vrhovno poveljstvo nemške vojske poroča: Nemške čete pod poveljstvom generala von Boeka so prekoračile danes, 2. oktobra ob 13, dosedanje nemško-češkoslovaško mejo v Oberlausitz pri Rumburgu in Friedlandu ter začele zasedati ta odsek na podlagi sporazuma, ki je bil podpisan v Monakovem 29. septembra. Čete generala von Lába so začele ob 13. pridirati preko Moldavije.

Preteklo noč so na bivši čsl.-nemški meji odstranile nemške čete vse stebre in kamne z označbo CSR. Čez noč so izgnili vsi češki napisi na zgradbah in uradih. Sudetski Nemci so od-

stranili vse barikade, ki so jih Čehi postavili po cestah in poteh, da tako olajšajo vkorakanje nemške vojske. Železniški promet je bil v zasedeni coni takoj vzpostavljen. Danes, ko je nemška vojska zasedla utrjeno črto, so se pričele v sudetskih krajih velike svečanosti. Begunci se v polnem številu vračajo v kraje, ki so jih zasedle nemške čete.

Henlein - komisar

Berlin, 2. oktobra. AA. (DNB). Istočasno, ko je vodja nemškega rajha Hitler imenoval Konrada Henleina za državnega komisarja Nemčije za sudetsko-nemške pokrajine, je bil podpisan odlok o upravi sudetsko-nemških pokrajin. Ta odlok pravi, da zasedba teh pokrajin po nemški vojski pomeni istočasno tudi

„Samo štirje so bili...“ „Če bi jih bilo več, bi bil sporazum nemogoč“

Pariz, 2. oktobra. TG. Pariški »Jour Echo de Paris« objavlja članek Leona Bailbyja, ki v njem razglablja, zakaj so se v Monakovem sestali samo ministrski predsedniki 4 velesil in da tja niso povabili kot peto velesilo sovjetsko Rusijo in kot šesto državo še Češkoslovaško, za katere kožo je v Monakovem edino šlo. Leon Bailby na to vprašanje odgovarja takole: »Zakaj ni bil povabljen tudi Beneš? Razlog je priprist: iz gole vlnovitosti in obzirnosti. Poglejte. Kadar je med dvema narodoma izbruhnilo tako globoko sovraštvo, kot vlada med Nemci in Čehi, in je razdvojilo obe deželi in oba vladarja, in če hočemo ta spor poravnati v 24 urah, kot si je dala nalogo monakovska konferenca, potem bi nikakor ne bilo olikano in tudi ne priporočljivo, da posadimo dva človeka, ki se temeljito sovražita, drug ob drugega. To mora vsakdo razumeti. Pač pa so povabili zastopnika Češkoslovaške, da sedi ob strani in daje 4 zborujočim velikim državnikom informacije, če bi bile potrebne.«

»Zakaj ni bilo Stalina? Ali ni velika ironija, če kdo danes še zahteva, da se naj sovjetska Rusija udeležuje zborovanj velesil? Kaj pa je sovjetska Rusija storila za Češkoslovaško v zadnjih 2 mesecih, ko se je začelo nad njo temniti ozračje. Ali je posredovala politično, diplomatsko, vojaško? Nobeno takšno posredovanje ni znano. Sovjetska Rusija ni podvela prav ničesar. V trenutku najhujše stiske sovjetska Rusija ni imela na Češkoslovaškem nobenega letala, nobenega letalskega motorja, nobene letalske delavnice. Sovjetski generalni štab se niti za hip ni posvetoval s češkoslovaškim, kaj je storiti, če bi Nemčija vztrajala. Slednje je tudi razumljivo. V Stalinovi deželji za osebe generalnega štaba spreminja vsak mesec, ko drug za drugim odhaja v moskovske ječe, in je razumljivo, da vsi ti zaporedniki ne morejo imeti

Vse naročnike »Ponedeljskega Slovenca« vljudno prosimo, da blagovolijo poravnati naročnino na položnicah dnevnega »Slovenca« (št. čekovnega računa 10.650).

Uprava »Ponedeljskega Slovenca«

Sv. oče blagoslavlja Češkoslovaško

Castel Gandolfo, 2. okt. AA. (Havas) Sv. oče papež Pij XI je včeraj sprejel čsl. poslanika pri Vatikanu. V razgovoru z njim o zadnjih dogodkih na Češkoslovaškem je sveti oče poudaril, da je CSR doprinesla veliko žrtev za človečanstvo, za idejo mira. Sv. oče se je dalje dotaknil tudi zadnjega govora predsednika čsl. vlade generala Syrovega, v katerem je ta poudaril, da je Češkoslovaška pristala na monakovski sporazum. Papež Pij XI. je poslal tudi svoj blagoslov novi čsl. državi.

je nova doba kulturnega dviga v državi, poleg tega je bilo mnogo storjenega tudi za našo znanost, kar pričajo številni muzeji in akademije znanosti, med katerimi je tudi akademija znanosti v Ljubljani. Pri postavitvi teh kulturnih temeljev v naši državi je treba poudariti, vso naklonjenost, ki sta jo pokazala pred vsem Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle in predsednik vlade dr. Milan Stojadinovič. V zadnjih treh letih je treba zabeležiti tudi, da so se zelo dvignile po številu in vrednosti naše tiskane knjige, listi in revije, ki so tudi v veliki meri doprinesle k kulturnemu razvoju. Opažajo se tudi vedno večji kulturni stiki z našimi sosedi. Dalje je bilo v naši državi prirejenih tudi veliko število kulturnih manifestacij, kakor najraznovrstnejših razstav, pri katerih so sodelovale tudi druge države. Na drugi strani pa je na njih naša država pokazala svetu svoje najboljšo umetniške in kulturne vrednote.

Nikdar ni Jugoslavija uživala večjega ugleda v svetu, kot ga uživa danes, in za to gre spet v prvi zasluga Nj. kr. Vis. knezu namestniku in vladarju dr. Milana Stojadinoviča. Doba namestništva bo ostala zabeležena v naši zgodovini kot doba procvita naše politične moči, gospodarske sile in kulture.

Ta razstava je poskus, da se na najboljši in najvidnejši način prikaže to plodno delo. Razstava pa kaže ne samo do sedaj doseženo delo, pač pa tudi načrte za bodočnost. Vlije naj ta razstava novo vero, v še lepšo bodočnost. Ta razstava »Tri leta vlade dr. Stojadinoviča«, torej ni samo pogled nazaj na pot, ki smo jo prehodili, temveč tudi na pot, ki jo bomo hodili v bodoče.

prevzete uprave med temi pokrajinami. Na njihovo čelo je postavljen državni komisar nemškega rajha, ki je neposredno podrejen Hitlerju. Sedanje pravno stanje v teh pokrajinah bo ostalo tudi nadalje v veljavi, dokler ne izide drugačen odlok, seveda v kolikor ni v nasprotju s tem, da nemške oblasti zavzamejo te pokrajine.

Poljska zasedla Tješin

Varišava, 2. oktobra. AA. (DNB). Poljsko časopisje navdušeno piše o tem, da je poljska vojska zasedla pokrajino Olse. »Kurier Poranny« pravi med drugim, da je »v težkih časih krize zmagala železna volja in modrost zunanjega ministra Beka.

Višek prirodnih krasot Južnega morja v prirodnih barvah je velefilm!

Ljubene v džungli Ijudi in poje Dorothy Lamour
Kino Matka telef. 21-24 ob 16., 19. in 21. uri!
2 zvočna tednika!

enotnih vidikov o nalogah rdeče vojske, če sploh imajo časa zvedeti za njene mednarodne obveznosti. Anglija tudi z besedo ni omenila sovjetske Rusije v vsem razdobju češkoslovaške krize. Tisto tako imenovano uradno poročilo angleškega zunanjega ministrstva, ki je omenjalo sovjetsko Rusijo, je bilo zlagano. Na drugi strani pa ne smemo prezreti, da bi prisotnost rdečega carja okrog monakovske mize tako razkačila ostale zborovalce — ali vsaj dva med njimi — da bi se dvignili in odhiteli skozi vrata. Čemu torej?»

Cemu pet ali šest, ko pa štirje isto lahko opravijo...

Angleška vlada piše v Egipt: »Z vsemi močmi vas bomo branili«

London, 1. okt. TG. Angleški zunanji minister lord Halifax je poslal egiptski vladi pismo, v kateri se ji zahvaljuje za zvesto za držanje v zadnji evropski krizi in za zagotovljeno pomoč, ki jih je poslala londonski vladi. Lord Halifax pristavlja, »da tega angleška vlada ne bo pozabila in da ima on nalog, da slovesno izjavi egiptski vladi, da sme vseskrat računati na neomajno pomoč Anglije in vsega angleškega naroda, ki bo z vsemi svojimi močmi branil Egipt, če bi to bilo potrebno.«

V političnih krogih je to pismo vzbudilo veliko presenečenje in se diplomati zdaj sprašujejo, čemu je angleška vlada prav v sedanjem trenutku smatrala potrebno, da s toliko slovesnostjo poudari svojo neomajljivo voljo, da bo z vsemi močmi branila Egipt...

Razstava slovenske knjige

Dvajset let svobode — 12.000 slovenskih književnih izdaj

Ljubljana, 2. okt.

Kulturni dogodek kakor ga desetletja nismo doživeli in morda ga tudi desetletja zopet ne bo, je praznovala danes Ljubljana. To je bila otvoritev razstave slovenske knjige od leta 1918 do leta 1938. Ta edinstvena razstava, na katero zremo s samozavestnim ponosom, ni imela skoraj nobene trgovinske reklame, toda apelirala je na naša srca in na naše čustva. Zato smo prišli v skoraj pobožni ubranosti in smo napolnili avlo pred dvorano Trgovskega doma, kjer je bila otvoritev. Prišli so tudi najbolj ugledni predstavniki slovenskih oblasti in slovenskih kulturnih ustanov. Navzočni so bili: g. ban dr. Marko Natlačen, ki je zastopal tudi druge državne oblasti, zastopnik divizijskega poveljnika general Dušan Dodić, zastopniki cerkvenih oblasti in duhovščine, predsednik akademije znanosti in umetnosti dr. Aleš Ušeničnik, zastopnik vseučilišča prof. dr. Maks Samec, mestni župan dr. Juro Adlešič, predsednik Slovenske Matice dr. Dragotin Lončar, predsednik Penkluba g. Oton Zupančič, francoski konzul g. Remeraud in zastopnik češkoslovaškega konzulata ter zastopniki skoraj vseh pomembnih prosvetnih ustanov v Sloveniji. Vse odličnike in občinstvo je pozdravil v imenu Društva slovenskih književnikov g. prof. Fran Koblar.

Govor prof. Koblarja

G. prof. Fran Koblar je imel nato govor, ki ga je odlikovala globoka miselnost, poleg tega pa tudi ponosen poudarek slovenske miselnosti in narodne samozavesti, katere najbolj očitni dokaz je ta razstava, prva revija in pregled, pa tudi obračun slovenske duhovnosti.

Prof. Fran Koblar je naglašal:

V dnevih velike svetovne zaskrbljenosti, nemira in strahu, posebej pa še usode, ki je pritiskala na zavest malih narodov, je Društvo slovenskih književnikov pripravilo razstavo slovenske knjige od l. 1918 do danes. Z njo smo hoteli počešteliti ustanovitev naše države in obuditi spomin na tiste oktobrske dni pred 20 leti, ko je duhovna in pravna sila našega naroda toliko dozorela, da je mogel izreči svojo voljo do popolne nepodložnosti in je svobodno odločil o svoji usodi. Nasproti telesni sili, ki tako rada premika in preureja podobo sveta, se hočemo zavedati, razgledati in knjigo, v urejenega duha, ki je ne more premagati nobena surova sila, dokler kaj veljajo in kjer še veljajo osnovne pravice človeških narodov.

Ob teh razmerah in tem občutku smo zbrali slovensko knjigo od 1918 do 1938. Statistika za ta čas ugotavlja okoli 12.000 najbolj različnih izdaj slovenskega tiska, leposlovnega znanstvenega, versko-kulturnega, gospodarskega in splošno poučnega načela. Vsega tega nismo mogli zbrati in tudi ni bilo v namenu te razstave. Dobra četrtnina tega, ki jo boste mogli videti, naj bi poudarila samo približno podobo velike celote. Ko smo se odločili za značaj te razstave, smo ugotovili, ali naj pokažemo pomen slovenske knjige kot enega družbenega in gospodarskega organizma, njenega tehničnega napredka, ali naj poudarimo pomen pravega ustvarjalca knjige, njenega pisatelja. Ker smo hoteli to celoto predvsem razosebiti in iskati samo podobo kulturne volje našega naroda, so odpadli vidiki, ki bi si jih želel bodisi posamezni ustvarjalec knjige, bodisi njen organizator in gospodarski zastopnik. Razosebljenje, zlasti pa strah pred preširokim pojmovanjem slovenske knjige ni samo terjalo, da smo izločili vsakršno njeno publicistiko, ampak nas je zavedel celo v napako, da smo zapustili našo šolsko knjigo, kjer se kaže naš največji napredek in kjer je boj za našo narodno samobitnost najtežji. Vse to govori o potrebnosti posameznih, morda stalnih razstav naše knjige z raznim vidikom, živo pa stopa pri nas potreba po čim celotnejši razstavi slovenske knjige. To nalogo mora izvesti še ta rod, če ne prej, vsaj za 400-letnico Trubarjevega »Katekizma

Mariborski drobž

Maribor, 2. oktobra.

17 mesečni otrok utonil. V Hotinji vasi je delavka Čerkova prišla k sosedu na delo in vzela s seboj tudi 17 mesečnega hčerko Stanislavo. Med tem ko je mati z drugimi delala na polju, se je deklica igrala v bližini nise in pri tem prispela do poloka, v katerega je padla in utonila. Mati, ko se je vrnila z dela, jo je v potoku našla mrtvo.

Zetev smrti. Na Aleksandrovi cesti je umrl gospod Alojzij Potočnik, inspektor poštne hranilnice v pokolu, v starosti 67 let, v Slovenski ulici pa je umrl 85 letni mizar dr. žel. v pok. g. Rudolf Fridl. Naj v miru počivata, žalujočim naše sožalje!

Odhodnica polic. nadkomisarja g. St. Kosa. Uradništvo mariborskega policijskega predstojništva je sinoči v hotelu Mariborski dvor pristojno v Ljubljano premeščeno nadkomisarju g. St. Kosu prisrčno odhodnico, na kateri so mu v slovo spregovorili nekateri njegovi tovariši, za spomin pa so mu poklonili spominski dar. G. nadkomisarju želimo na novem službenem mestu v Ljubljani mnogo uspehov!

Opeharil ga je. Delavec Ferdinand Lorbeck je privajal orožnikom na Pobrežju pri Mariboru, da mu je njegov znanec Klampfer z raznimi pretevezami izvil okoli 250 dinarjev, ki mu jih sedaj noče vrniti. Klampfer se orožnikom povedal, da mu noče denar vrniti, ker sta večkrat skupaj popivala, ceho pa je plačal vedno on sam.

Z grožnjo samomora hotela zakriti tatvino. So-proga zdravnika dr. Flisa iz Farme vasi pri Prevaljah je sprejela v službo 18 letno služkinjo Ottilijo Jarc iz Gor. Sv. Kungote. Po nekaj dnevih pa je v odsotnosti zdravnikove družine nepoštena služkinja svojo gospodinjino okradla. Ključ od stanovanja je nato vrnila na cesto, kjer ga je našel sosed, na mizi pa je pustila listek, na katerem je sporočila, da bo šla zaradi neke nesreče v Dravo. Pred odhodom pa je pustila na mizi tudi neizklopljen električni likalnik, da je grozila nevarnost požara. Orožniki so nepošteno služkinjo kmalu izsledili, aretirali in oddali sodišču.

Požar. Na poslopiju viničarije Neže Pečovnik v Ritoznju je izbruhnil požar, ki je upepeljal stanovanjsko hišo in gospodarsko poslopje. Zgorelo je nekaj živine in ves inventar, rešili so le obleko, ki jo je posestnica sama ponoči, ko je izbruhnil požar, odnesla iz hiše. Gasilci so se omejili le na odstranjevanje nevarnosti za sosednja poslopja. Škode je 25.000 din.

Koder dalje priznava. Koder je priznal, da je vzel kad masti, ki jo je ukradel pri posestniku V. Kreplju iz Straž, odnesel svoji sorodnici posestnici Mariji Maglica v Skoke, kjer so mast spravili v novo kad, ukradeno pa razsekali in zažgali. Maglica pravi, da ni vedela, kje je Koder mast dobil.

Karambol. Na vogalu Pohorske ceste in Obmejne ulice je tovorni avto podrl delavca Franca Podobnika iz Teslove ulice, ki je pri padcu dobil hude poškodbe in so ga morali prepeljati v bolnišnico. Priče naravnó, da je Podobnik sam zakrivil nesrečo.

in »Abecednik«. Kljub tehničnim napakam, ki jih bo ugotovil ta ali oni strokovnjak, pa ima ta razstava svojo misel. Ta izbor nad 3000 knjig naj govori danes nam samim in vsakomur, kako je naša narodna zavest, sproščena leta 1918, rasla in naj pokaže, da je duhovna sila, položena v knjigo, prevzela vse plasti našega naroda, da mu je dala vsega, od preprostih navodil za njegovo življenje do najvišjih znanstvenih dognanj in estetskih hotenj. Ta knjižni organizem, sicer razbran in ločen po družbenih in duhovnih nagnjenjih, vendar po miselni narodni celotnosti in svobodnosti, ne predstavlja na zunaj naroda na svobodni višini, ki noče in ne more od svoje duhovne nepodložnosti nikamor nazaj. To je tisti stvariteljski duh, ki je vzdržala in množila slovensko knjigo po letu 1918.

Pri tej ugotovitvi pa se ne smemo samoljubno zagledati vase in misliti, da smo šele od leta 1918, in da je ta čas edinstven v naši narodni zgodovini.

Pač se odkriva velik napredek vsega našega življenja, narodnih ustanov, naše znanosti, kaže se velika organizatorna moč književnih podjetij, velika ljubezen občinstva do knjige, ki jo kupuje in bere — toda med tem so stvari, ki jih ne smemo pozabiti. Ta čas se začelja s smrtjo Ivana Cankarja, ki je izgoril v svojem srcu in ljubezni: bil je sodnik svojega časa in najbolj čist zglede pisateljskega življenja. Za njim so legli v grob drugi veliki tvorci duhovi starejše dobe, modri možje, ki so komaj še utegnili zaključiti svoje delo, da nam izročijo celega. Številni spomini politikov in javnih delavcev kličejo, da je prav tedaj zaklonila velika preteklost, v duhovni tvornosti dragocena, v delu zgledna in v zvestobi do svojega naroda neustrašljiva. Na njeno mesto je stopil mlad rod, nagnjen k precenjenju, nemiren in nestalen, manj potrpežljiv in več zahtevajoč za svoje delo. Glejal je pred seboj svoj svet in ga hotel za vsako ceno urediti. Huda je bila bolečina tega časa, globoko se je usedla v našem slovsstvu in dala kljub temu dragocena preplavanja človeških hotenj.

Toda če merimo vsčino tega časa, se oglasa vprašanje, ali nismo ob vseh naporih in razmahu izgubili tu in tam izpred oči velikih stvari, ali se naš pravi narodni in človeški zaklad morda ni zmanjšal, ali nismo ob zunanji moči in lepoti v svoji notranjosti obubožali, lahkomišelnost in nevestnost izpustili, kar smo že imeli, predvsem čisto in čvrsto našo narodno dušo. Naj sta svetovljanska ravnodušnost do vsega podobnega in novodobni neosebni, avtoritativni nacionalizem, enako neprijazna pravemu narodnemu duhu. Odkod to, da ima velik del našega slovsstva prav v tem novem času toliko obrambnega truda in da čutilimo povsod iskanje do novih temeljev človečnosti? Tu smo se nekoč umaknili in udali skušnjavu, da bi bili večji, ko bi nekoliko zatajili naš lastni zaklad. Toda vse ustvarjajoče sile, tiste, ki se vežejo s preteklostjo in tiste, ki nemirno preže na novo prihodnost, so se strnile proti vsakemu poizkusu, da bi naš narod trpel svojsvenost našega jezika in samostojno samobitnost. In to je bilo novo gibalno naše knjige; v tem času smo v resnici preizkusili našega duha in pokazali voljo do življenja; v samobrambi smo pogledali spot globlje; v naš jezik in začetni moč njegovih korenin. Naš jezik je vnovič segel v svoje prvine, se čisti in jekleni. Ta samobramba v lastni narodni državi je bila sicer težka, polna žrtev, vendar brez omahovanja.

Pri tem pa vendar ne moremo mimo nove bolečine. Ko prihaja naša knjiga polagoma v svet in postaja last vsega človeštva, se krči in bori za življenje pri Slovencih izven naših državnih meja. Zato je skoraj nerazumljivo, da bi med nami kak odgovorni javni delavec mogel še vpraševati, od kod in čemu tolika nedostopnost, trdota sloven. razuma, zlasti pisatelja v narodnih zadevah, čemu pretiran ponos, kakor da bi hotel biti kdo boljši narodni zastopnik kot drugi. Na to danes zopet odgovorjamo, da je samo eno naše kulturno slovensvo, to je celo in samo eden in lep ter vreden smisel jugoslovanstva, to je enakovredno, ubrano sožitje in napredek vseh ustvarjajočih sil. Le tako ne bomo ohranili samo svojega naroda, ampak utrdili in povečali vse uravne sile naše državne skupnosti. V tej misli naj bi praznovali letošnji državni jubilej.

Mnogo pa je še drugih, ne tako bistvenih vprašanj okoli slovenske knjige; naj se dotaknem samo enega. Ko tako složno stoji knjiga ob knjigi, vdana v eni sami misli, da služi vsakomur, ki je voljan, so odpadle vse osebne zadeve, vsi boji, ki včasih vznemirjajo našo javnost, ko se pisatelj bori za svojo znanstveno, poučno ali estetsko pravico. Boj je neizogiben — eno pa je nepojmljivo — tisti boj, ki hoče ponižati pisatelja in ga meče v presojo med strasti polno množico, ki ne more spoštovati pisateljevega dela in ne more razsoditi njegove pravice. Pisatelj sicer ne stoji na zvišenem postavku, toda če cenimo njegovo delo in želimo njegovega uspeha, spoštujemo tudi človeka.

Profesor Fran Koblar je nato nadaljeval: Preden odpremo vrata naše razstave, mi dovolite, da se v imenu Društva slovenskih književnikov zahvalim vsem, ki so omogočili to razstavo. Najprej se zahvalim g. banu dr. Natlačen, ki je s svojo podporo položil vogelni kamen naši razstavi, prav tako ljubljanskemu županu dr. Juretu Adlešiču. Brez te podpore bi ne bili mogli svojega načrta urediti. S posebnim razumevanjem nam je pomagalo Združenje trgovcev, ko nam daje gostoljubno streho. K razstavi pa so pripomogli vsi lastniki in številni poštivalni delavci, zlasti pa g. inž. Miro Kos, ki je razstavo emotno zamislil in dočelil. Naj bi ta kulturna prireditelj bila priča naših žrtev in naše volje, ter dosegla svoj narodni namen! S tem odpiramo razstavo slovenske knjige od leta 1918 do 1938!

Govor prof. Koblarja je bil sprejet pri tem kulturno odličnem občinstvu s toplim odobravanjem.

Kongres za varstvo otrok

Belgrad, 2. okt. m. V navzočnosti Nj. Vel. kraljice Marije, socialnega ministra Cvetkoviča, prosvetnega ministra Magaraševića, patriarha dr. Gavrilja, belgrajskega župana Iliča, diplomatskega zbora, skupštine in semata ter zastopnikov znanosti in umetnosti ter predstavnikov raznih prosvetnih in dobrodelnih društev je pričel danes v Belgradu zasedati na Kolarčevi univerzi redni II. balkanski kongres za zaščito otrok. Nj. Vel. kraljica je prišla na kongres v spremstvu dvorne dame Srskičeve in pobočnika polkovnika Pogačnika. Ob 11 je pri vohu v Kolarčev univerzo sprejel in pozdravil Nj. Vel. kraljico socialni minister Cvetkovič. Vsi navzoči, posebno mladina iz raznih zavetišč, je prirejela kraljici Mariji na-

bravanjem. Nato so si odličniki in občinstvo ogledali razstavo, ki zavzema predstavo in vso dvorano Trgovskega doma. Razstava je resnično duhovna manifestacija slovenskega ter more dati slehernemu Slovincu občutek ponosa, saj je en sam živ dokaz, da Slovenci v zadnjih 20 letih življenja v naši narodni državi niso spali, temveč pridno delali. Sleherni, kdor o tem dvomi, naj si pride ogledat to razstavo in videl bo, koliko smo ustvarili!

Ze prvi dan razstave je občinstvo pokazalo izredno zanimanje ter je bil obisk večji, kot ga je pričakoval še tak optimist. Razstavo je kmalu po otvoritvi obiskal notranji minister g. dr. Korošec, ki ga je vodil po razstavi g. prof. Koblar. Razstava bo odprta do 12. oktobra in mislimo, da ga ni kolikšak izobražena Slovenca, ki si ne bi te razstave ogledal.

Ob tej priliki pa moramo izreči zahvalo tudi skromni delavki, ki je s svojo poštivalnostjo in čudovito delavnostjo v glavnem pripomogla k tako lepemu uspehu razstave, ki pa do sedaj v javnosti še ni bila omenjena kot glavna organizatorka. Je to književnica ga. prof. Milena Mohoričeva. Njena zasluga je, da imamo te dni v Ljubljani tako krasno revijo slovenske duhovnosti.

Ljubljanske vesti

Pogreb g. Franca Dolinarja. Včeraj ob pol 5 popoldne smo spremili na zadnji poti g. Franca Dolinarja, pekovskega mojstra in nepozabnega dobrotnika ljubljanskih revežev. Velika množica občinstva, ki se je udeležila žalne poti ali ki je stala v častnem špilirju, je dokazala veliko prikljubljenost, katero je pokojnik užival med ljubljanci. Cerkvene obrede je opravil stolni kanonik in župnik g. dr. Klinar ob asistenci gg. Vindišerja, Puntarja in Pivka. Pevski zbor »Ljubljance« je zapel »Človek, glej«. V sprevidu je železničarska godba »Sloga« igrala žalne koračnice. V sprevidu so šli med drugim člani in odbor Rokodelskega društva mojstrov, Zveze slovenskih obrtnikov, Pekovsko društvo z načelnikom g. Vidmarjem, pekovski pomočniki in vajenci, zlasti pa polnoštevilni vsi službenici pokojnikovega podjetja, zelo številna duhovščina — med drugim so počeštelili zadnji spomin pokojnika predsednik Akademije znanosti in umetnosti dr. Ušeničnik, zastopstvo ljubljanskih gasilcev, med njimi trije najstarejši ljubljanski gasilci Medič, Perme in Breskvar, zastopnika karitativnih organizacij prior g. Učak in dr. Levničnik ter drugi predstavnik. Vsi pogrebi so globoko sočustvovali s potro družino, ki je izgubila tako dobrega očeta in vrlega moža.

Umrl je v svoji hiši na Aleksandrovi c. 3 znani in spoštovani krojaški mojster in posestnik gospod Jože Rojina. Rajni je svojo krojaško obrt z zglede pridnostjo in vztrajnostjo dvignil na zavidljivo višino. Pokopali ga bodo danes, v ponedeljek popoldne ob 4. Naj mu sveti večna luč! Gospodu sinu in ostalim sorodnikom naše globoko sožalje!

Združenje krojačev, krojačice in sorodnih obrtov v Ljubljani, naznanja, da je umrl član združenja gospod Rojina Josip, krojaški mojster in trgovec v Ljubljani, Aleksandrova 3. Pogreb bo v ponedeljek, dne 3. oktobra 1938 ob 4 popoldne. Združenje vabi svoje člane, da se v polnem številu udeležijo pogreba.

Boris Kalin je podaljšal razstavo. Umetnik Boris Kalin je s svojo razstavo v Jakopičevem paviljonu dosegel uspeh, kakor ga le redkokdaj doseže slovenski umetnik. Razstava Borisa Kalina in njen uspeh sta najboljši dokaz, da naše občinstvo ljubi umetnost, dokler se umetnost družiti s svojim zadnjim končnim ciljem: to je z lepoto. Včeraj dopoldne je razstavo Borisa Kalina obiskalo spet več sto obiskovalcev. Ti obiskovalci so na ta način prav razločno demantirali trditve nekaterih kritikov in recezentov, da se ljubljansko občinstvo raje spreha po tivolskem parku, namesto da bi obiskovalo Jakopičev paviljon. Boris Kalin je s svojo umetnostjo dokazal, da zna privabiti tudi širše kulturno občinstvo. Zaradi dobre obiska je Boris Kalin sklenil, da razstavo podaljša do vključno 9. oktobra. Vabimo občinstvo, naj si še ta teden ogleda to lepo in umetniško visoko vredno razstavo!

Drevi ob 20 bo v mali filharmonični dvorani kitarski solistični večer, ki ga izvaja g. Stanko Prek. Na sporedu so dela naslednjih skladateljev: Oginsky, Diabelli, Schubert, Benedictus, Call, Schneider, Diminici, Padover in Mertz. Sedeži od

vdušene ovacije, ki so se še povečale v sami zborovalni dvorani. Kongres je začela predsednica Društva za zaščito otrok ga. Spasičeva. Za njo so govorili socialni minister Cvetkovič, vseuč. profesor Kostič, belgrajski župan Ilič, predsednik mednarodne zveze za zaščito otrok g. Notev, zastopnik mednarodnega urada dela iz Zeneve gosp. Telen. Govorili so še zastopniki Albanije, Bolgarije, Grčije, Romunije, Nemčije, Amerike, Francije, Vel. Britanije, Italije in Poljske. Ob 1 je kraljica Marija odšla med navdušenim pozdravljanjem. Ovacije so jo spremljale tudi po ulicah. Potem je kongres za zaščito otrok nadaljeval delo ter so bila prečitana poročila balkanskih držav o delu za zaščito otrok.

Novo vojno ladjo dobimo

Splitska ladjedelnica je dobila naročilo od vojnega in mornariškega ministrstva, naj zgradi novo vojno ladjo, ki bo nekoliko večja od naše dosedanje največje vojne ladje »Dubrovnik« (znana iz nesrečne poti kralja Aleksandra v Francijo). Hkrati je finančno ministrstvo v splitski ladjedelnici naročilo tudi več motornih ladij za obmorsko finančno službo. S tem je odstranjena nevarnost, da bi več sto delavcev v splitski ladjedelnici izgubilo svoje delo.

Moderna cesta v Dalmaciji

Te dni so bila dogotovljena dela pri rekonstrukciji ceste med Splitom in Trogirom. Nova cesta je betonirana ter dolga 18 km. Država je za ta dela dala 11.060.000 din, če bi bila dela razpisana sedaj, bi cesta veljala najmanj 20 milijonov din. — Na Sušaku bo država gradila novo pristaniško skladišče. Razpisana so že prva dela v vrednosti okoli 1.400.000 din.

Sanski most elektrificiran

Mesto Sanski most pri Banjaluki je sedaj popolnoma elektrificirano, enako tudi okolica. Vsa elektrifikacijska dela bodo zaključena sicer šele meseca novembra, ko bo slovesna otvoritev elektrifikacijskih naprav, meščanske šole in končno bo izročen prometni tudi velik železobetonski most. Na slovesno izročitev teh naprav javni uporabi bodo povabljeni tudi predstavniki vlade z ministrskim predsednikom dr. Milanom Stojadinovičem na čelu.

Natočaj za vstop v zunanje ministrstvo

Belgrad, 2. okt. AA. Na podlagi čl. 1—5 zakona z dne 28. februarja 1931 o spremembah in dopolnitvah čl. 12 in 30 zakona o ureditvi zunanjega ministrstva in diplomatskih in konzularnih zastopstev kraljevine Jugoslavije v tujini z dne 25. marca 1930 razpisuje zunanje ministrstvo tale natočaj za sprejem diplomatsko-konzularnih pripravnikov (7 kandidatov). Kdor se želi prijaviti k natočaju, se mora prijaviti znanjemo ministru, upravni oddelek, personalni osek, najkasneje do 1. novembra t. l. in predložiti hkrati vse potrebne listine za presojo kvalifikacije po čl. 11. Kandidati morajo po tem členu navedenega zakona z dne 25. marca 1930:

1. Biti mlajši od 30 let na dan, ko dobe imenovanja. 2. Imeti morajo diplomu fakultete domače ali tuje univerze, ali pa diplomu državnih ali gospodarskih znanosti, ki jo belgrajska univerza prizna kot enakovredno svoji. 3. Napraviti posebno sprejemno skušnjo, ki jo določa uredba ob sprejemu v službo in o izpiti uradništva zunanjega ministrstva z dne 31. julija 1930.

Po čl. 5 iste uredbe so listine, ki jih je treba predložiti istočasno s prijavo, tele:

1. Po čl. 5 uradniškega zakona lastnoročno spisano prijavo in listine in izvirna izprijave, potrebna za prijavo k izpitu. 2. Če kandidat nima diplome fakultete domačega vseučilišča, potrdilo belgrajskega vseučilišča, ki prizna njegovo diplomu kot enakovredno svoji. 3. Razen vseučiliške diplome se potrdilo o tem, iz katerih predmetov je napravil izpit, da dobi diplomu. 4. Morebitna potrdila o kandidatovih dose-

Sarajevski učitelji proti JUU

Še sedaj je učiteljsvu v živem spominu vha-ren občni zbor Jugoslovskega učiteljskega združenja v Zagrebu, ki je bil v nemiru prekinjen in nadaljevanje napovedano za 25. september. Ker pa prosvetni minister udeležencem za občni zbor ni odobril dopusta, je bil ponovno preložen. Predsednik drinske sekcije JUU g. Bilčar je pa medtem poslal predsedniku glavne uprave pismo, v katerem obsoja govore g. Dimnika in g. Kranjčevića in vse delo tega občnega zbora v Zagrebu. Na občem zboru samem pa je bil g. Bilčar še na Dimnikovi strani. »Učiteljski tovariši« se bridko pritožuje zoper opozicijo in pravi, kakšno materialno škodo so utrpeli udeleženci tega občnega zbora, ki jih je bilo nad 3000 in je vsak za potovanje in bivanje v Zagrebu porabil vsaj 500 din, pa občni zbor ni dosegel nobenga uspeha. Pravi, da bi morala opozicija zaradi tega na občem zboru dati mir in omogočiti njegov normalen potek, da ta izdatek udeležencev ne bi bil prazen. Res učena filozofija!

Zahtevajte povsod naš list!

Na Poljskem so nabrali okrog 70.000 prostovoljcev, da bi se bojevali za tešinsko ozemlje. Slika nam kaže prihod voditeljev prostovoljcev v Sieszyń

Primorske vesti

Gibanje prebivalstva v Julijski krajini

V Julijski krajini se opaža počasno zboljšanje ljudskega gibanja, ne samo na kmetih, ampak tudi v mestih in posebno v tržaški pokrajini. V prvih sedmih mesecih letošnjega leta je bilo v Julijski pokrajini in Zadru 12.013 rojstev, od teh v tržaški pokrajini 3617. V istem času leta 1937 je bilo samo 11.033 rojstev (v tržaški pokrajini 3.311). V letu 1936 pa je bilo 10.813 rojstev (v tržaški pokrajini 3.237). Število porok pa je v primeri s prejšnjimi leti padlo.

Številne nesreče

Med Munami in Starado v Istri grade novo mesto. Pri teh delih sta bila že del časa zaposlena Ivan Ovcarič in Josip Butkovič. Polir je ta dva poslal, naj gresta očistiti mino, ki ni eksplozirala. Ko sta mino do polovice očistila, je nenadoma eksplozirala in oba delavca hudo ranila. Butkoviču je izšlo tudi desno oko. — Na cesti v bližini Mašuna pod Snežnikom se je prevrnil tovorni avto, last trgovec Lamfreda iz Matulj. Človeških žrtev k sreči ni bilo. — Pri železniškem mostu na Opčinah je avtomobil povozil 60 letnega pismonoša Skabarja. Skabar ima zlomljeno roko in hude rane na glavi. — V Trstu je pri delu zemlja zasula 28 letnega Jakoba Jakca, zidarja. Tovariši so ga izkopal še živega, vendar hudo ranjenega. — S kolesa je padel Franc Brundula iz Sežane. Pretresel si je možgane. — V Zabavljah je padel s kolesa 12 letni delavec Anton Cehovin in se smrtonovarno poškodoval. — Pri Senožcah je padel s kolesa 25 letni čevljar Ferfila iz Potoč. — S kolesom v zid se je zaletela 18 letna Svetka Stoka in se hudo poškodovala. — Z močnikom se je močno oparil 12 mesečni otrok Marij Stokovac v Trstu. — V tržaško bolnišnico so pripeljali 60 letno Antonijo Krenotičevo, ki ima zlomljeno nogo, in pa 37 letnega Marija Coka, ki ima hude rane na nogah.

Dve smrtni žrtvi avtomobila

Iz Ilirske Bistrice poročajo: Tovorni avtomobil last Grka iz Male Bukovice, je vozil obdelan les po vojaški cesti na Gomanc. Avtomobil je imel tudi prikolico. Na avtomobilu je bilo osem delavcev. Blizu Gomanca se je cestišče vdrla pod težo tovora, podporni zid je popustil in se podrli na zunanji strani ceste. Tovorni avtomobil je zdrknul pod zid. Dva delavca sta bila takoj mrtva, ostalih šest pa je hudo poškodovanih. Vsi ponesrečenci

so domačini. Ubita delavca so pokopali v Trnovem ob veliki udeležbi ljudstva.

Novi reški škof Ugo Camozzo bo na praznik Kristusa Kralja slovesno vstoličen v katedrali sv. Vida na Reki.

Nova cerkev. Vas Soze, ki spada pod župnijo Trnovo, doslej ni imela svoje cerkve. Letos pa so sezidali lično cerkveno, katero je blagoslovil trnovski dekan. Pri blagoslovlitvi je bila navzoča velika množica ljudi od blizu in daleč. — Po družno cerkev sv. Trojice v Trnovem bodo popravili. Bila je vsa povojna leta zelo zanemarjena. Ob prihodu Italijanov so jo zasedli vojaki, ki so imeli v njej nekaj časa tudi skladišča sira in drugih živil. Trnovčani so se že nešteto krat zavzemali za temeljito popravilo in obnovi cerkve, sedaj so to, kakor vse kaže, dosegli.

Požar v Ilirski Bistrici je zgorela baraka, v kateri je bilo 2000 kg sena. Skladišče je bilo last nekega trgovca z Reke, ki je dobavitelj vojaških oblasti. Gorelo je dva dni.

Trebušni legar se je pojavil v okolici Trnovca in v Trnovem samem. Doslej so prepeljali v reško bolnišnico vso družino Janeza Dekleve in še več drugih oseb, ki so zbolele za to nevarno boleznijo.

Koroške novice

Celovška bogoslovna se z novim šolskim letom preseli deloma v Tancenberga, deloma pa v St. Georgen am Längsee.

Rokodelski dom v Celovcu, ki ga je doslej upravljala Kolpingova družina, je prevzela narodno socialistična stranka in ga bo vodila kot dijaški dom.

Umrl je v Borovljah šolski ravnatelj v pokoju Rudolf Jaklič. Zadel ga je srčna kap. Doživel je 72 let. Rajni je bil rodom iz Kočevja in je prišel v Borovlje pred petdesetimi leti. Precej bolesti je pretrpel v družini, še komaj pred enim mesecem si je vzel življenje njegov mlajši sin. Bil je dolga leta občinski odbornik in ves čas vstetil prištev nemške stranke, sicer pa miren in pošten človek. »Grenzlandhaus« si gradi koroški Heimatbund tudi v Slovenjem Plajberku. Dogovorjen mora biti do 10. oktobra, da bo slovesno odprt in izročen svojemu namenu, ki ga pa domači niso veseli.

Svinčeno rudo bodo spet začeli kopati v Slovenjem Plajberku, čigar staro ime je Svinčena. Skozi stoletja so tam kopali svinčeno rudo, leta 1906 pa so rudokope opustili, demontirali vse stroje in elektrarno, rudarji so pa odšli. Zmerno blagostanje je prenehalo, ker ni bilo zaslužka. Tako je bilo dolgih 32 let. Letos spomladi so pa spet prišli avtomobili z ravnatelji in inženirji. Dne 2. majnika je bilo že sedem delavcev in precej voznikov zaposlenih s čiščenjem starih podzemskih rovov in s polaganjem železnih tračnic. Sedaj so začeli napeljavati tudi električni tok od Bistriške centrale v Medvedjem dolu čez Strugarje. Še pred zimo mora elektrika dati svetlobo in gnati težke rudokopne stroje. Sto delavcev in voznikov bo zaposlenih pri rudokopu, ko bo celotno podjetje v obratu. Vsi fantje in močje bodo imeli doma svoj zaslužek.

Kriza v puškarski industriji v Borovljah še ni ponehala. Spet bo v kratkem odpotovalo več puškarjev v tujino za zaslužkom. Pretekli mesec se je pripeljalo iz Steyerja v Borovlje sedem puškarjev, ki so šli pred par meseci tja. Bili so le dva dni tu, pa so jo spet odrinili nazaj, kjer so dobro zaposleni.

Drobne. V Zitari vasi je umrla Terezija Rutar p. d. Habnarca. Zapušča šest otrok, katerih najstarejši je dosegel komaj 14 let. — V Lečni vasi pri Galiciji je gorelo. Posesniku Zaverju je ogenj uničil stanovanjsko hišo in gospodarsko poslopje. — V Dobrli vasi se je z motornim kolesom hudo ponesrečil Lovrenc Lušnik iz Wolfsberga. — Na cesti pri Zilici je avtomobil povozil 65 letnega Silvestra Ravpa. Bil je na mestu mrtev. — V Ribnici je umrl 56 letni Karel Mende, tajnik grofa Windischgrätzta, v Podlublju pa 67 letna Marija Hafner.

Na Šmarni gori je spet gorelo

Včeraj zjutraj med 1. in 2. uro je iz neznanega vzroka pogorelo ostriše na hlevu, ki spada k Šmarnogorski meznariji in se nahaja ob vozni poti neposredno pod vrhom nasproti drugemu gospodarskemu posloju. Goreti je začelo v stelniku. Ogenj je prvi opazil lastnik Gorjančeve gostilne Ivan Selina, ki je tudi rešil v hlevu se nahajajočo žival, mulo in kravo ter jo odvedel v svoj hlev, nato pa obvestil o nesreči gostilničarja in njegove na gori. Ker ni blizu vode, razen par kapnic, je zgorelo vse lesovje in vsa zaloga kreme in stelje. Hlev je obokan in zato nepoškodovan.

Gradiščanski Hrvatje

Hrvatsko kulturno društvo, ki je vrhovna organizacija gradiščanskih Hrvatov, je imela pretekli mesec svoj redni letni občni zbor. Dosedanji zasluzni predsednik Ignacij Horvat, ki je šest let uspešno vodil društvo, je odložil predsedniško mesto. Za novega predsednika je bil izvoljen pravnik Alojzij Bilišič iz Vinceta, podpredsedniška mesta pa zasedajo po en učitelj, duhovnik in kmet. Novi predsednik je poudarjal, da bo posebna naloga novega odbora, da bo skušal društvena pravila oživiti v vseh njihovih točkah. Njegova skrb bo, da bo čuval materinščino v cerkvi in šoli in da bo ljubosumno vzgajal hrvatski šolski in dijaški naraščaj. Posebno pazno bo posvečal narodni prosveti, da omogoči delovanje pevskih društev, razne tečaje in prireditve in da ohrani narodne navade in običaje. Hrvatsko organizacijo je treba izgraditi v zadnje hrvatsko selo. Vse hrvatsko ljudstvo od delavcev do veleposesnikov, izobraženstvo, rokodelci in obrtniki naj gredo na delo. »Naša sveta dolžnost je,« je poudaril novi predsednik, »da našim otrokom izročimo dediščino, ob kateri bodo dejali: Naši očeti je naše matere eo izpolnili svojo dolžnost kakor pravi in pošteni Hrvatje. Naše delo nikakor ni nealjalnost napram državi, marveč nasprotje: Le oni, ki svoj rod spoštuje in se zanj žrtvuje, je polnovreden član svoje države. Kdor prodaja svoj narod, prodaja tudi svojo državo.«

Zadnji čas je stopila v veljavo nova šolska odredba sledeče vsebine: Ljudske in glavne šole smejo voditi in vzdrževati samo pokrajinske korporacije, s čimer se vodijo odslej vse ljudske šole kot občinske javne šole in jih vzdržujejo politične občine. Dosedanji lastniki šolskih poslopij prepustijo šolske zgradbe na razpolago občinam, verske organizacije in kongregacije šol ne smejo voditi. Javno šolstvo prevzemajo deželni glavar in okrajni glavarstva, do končne ureditve so župani poleg šolske oblasti krajevni šolski nadzorniki. Odredba velja tudi za otroške vrtce. — S to uredbo so ukinitve na Gradiščanskem doslej obstoječe verske šole, to so šole, ki jih je upravljala in vzdrževala Cerkev.

Iz poteka občnega zbora Hrvatskega kulturnega društva, vidimo, da tudi gradiščanski Hrvatje niso klonili, marveč hočejo z novimi nadami začetli novo narodno delo v svojo in svoje države korist.

Narodne manjšine v Srednji Evropi

Kriza srednje Evrope, ki se te dni tako dramatično razvija pred našimi očmi, je znova sprožila vprašanje narodnih manjšin. Srednja Evropa je bila v svoji zgodovini ozemlje, na katerem so se neprestano prelivali narod za narodom, da je

tu nastala prava množica različnih narodnosti in jezikov, katere je težko ločiti z mejami, ker vedno kak odtenek narodnosti ostane izven meja. Skoro nobena srednjeevropska država ni brez manjšin in če se meje potegnjejo drugače, pa bo del naroda, ki ima danes lastno državo, v novih mejah manjšina sosednje države. Po podatkih posameznih štelij imajo srednje evropske države sledeče manjšine:

Nemčija: Poljakov 1.100.000, Lužiških Srbov 100.000, Čehoslovakov 140.000, Hrvatov in Slovencev 120.000, Madžarov 18.000, Litvancev 6.000, Dancev 15.000, Frizov 8.000, Židov 400 tisoč.

Italija: Jugoslovancev 600 tisoč, Nemcev 250 tisoč, Židov 60 tisoč.

Francija: Nemcev 1.382.000, Korzikancev 291 tisoč, Italijanov 250 tisoč, Židov 240 tisoč, Flamincev 200 tisoč, Kataloncev 186 tisoč, Baskov 100.000.

Čehoslovaška: Nemcev 3.231.700, Madžarov 691 tisoč, Re 549.200, Židov 186.700, Poljakov 81.800.

Madžarska: Nemcev 478.700, Židov 444.300, Čehoslovakov 107.750, Jugoslovancev 60.740, Romunov 16.221.

Rumunija: Madžarov 1.388.000, Židov 822 tisoč, Nemcev 775 tisoč, Rusinov 460 tisoč, Rusov 342 tisoč, Bolgarov 378 tisoč, Turkov 234 tisoč, Jugoslovancev 53 tisoč, Poljakov 35 tisoč, Čehoslovakov 32 tisoč.

Jugoslavija: Nemcev 570 tisoč, Madžarov 460 tisoč, Arnavtov 500 tisoč, Romunov 280 tisoč, Turkov 175 tisoč, Židov 71 tisoč, Italijanov 6 tisoč.

Ob tej mešanici narodnosti je res težko potegniti meje, da bi vsaka narodnost bila samo v svoji lastni državi. Zato ni čuda, da se ti spori v krajih ali daljših razdobjih ponavljajo.

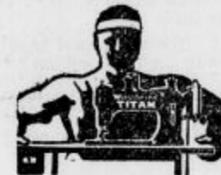
Nad 13 milijonov manjšin na Poljskem

Dr. Dimitr Lewicki iz Lvova je v poljskem listu »Natio«, ki izhaja v Varšavi, objavil statistiko, ki se naslanja samo na uradne statistične podatke in ki pove, da je mirovna konferenca v Versaillesu dodelila Poljski 137.000 km² ozemlja s 7 milijoni Ukrajincev, ki plačujejo ogromne davke. 2166 ukrajinskih šol je bilo spremenjenih v poljske, nad 400 pravoslavnih cerkva je zaprtih. Daje je na Poljskem dva milijona Belorusov, ki žive na ozemlju kakih 100.000 km². Židov ima Poljska nad dva milijona, Nemcev nad dva milijona in končno še nad pol milijona Litvancev. Skupaj je torej na Poljskem nad 13 milijonov narodnih manjšin in je torej danes Poljska edina država v Evropi, ki ima narodnih manjšin nad eno tretjino vsega svojega prebivalstva.

Bicikli - dvokolesa

za moške in ženske, znamke »Merkur«, iz najboljšega nemškega jekla, s prostim tekom in ročno zavoro, kompletna 750 din v gotovini ali na mesečne obroke po 100 din.

Šivalni stroji

slavni nemški izdelek, živa naprej in nazaj, veze, krpa in plete. Domači ženski in obrtni z glavo in mizico že za 1750 din v gotovini, na mesečne obroke po 150 din.

Pisalni stroji

znamke »Merkur« v latinici ali cirilici z 80 do 88 besednimi znaki. Stroj preizkušen, nemško delo, eleganten zabo, 1650 din v gotovini, na mesečne obroke po 100 din.

Radio - aparati

na tok in na baterije, za vse tri valovne dolžine, zadnja beseda nemške radiotehnike, 100% dinamični zvočnik za sprejem iz vsega sveta. Cena 2500 din v gotovini, na mesečne obroke po 100 din.

VENTILATORJE

za hišo, pisarne, šole, kavarne, vinotoče, namizne in za vzidavo, trdne in gibke, že za 250 din, prodajamo poceni — okazionalno.

Za vse tu navedene predmete dajemo na zahtevo pismeno tvorniško garancijo. Zahtevajte brezplačni poučni cenik. Iščemo zastopnike-posrednike v vsej kraljevini. Pošljite 2 din v posnih znakih ali v kolektih za polnomočno pooblaščenje, naročilnice in drugi material. Za delovanje kapitala ni treba, zaslužek dober.

Mercur zavod - Beograd
Pašičeva ulica 2. — Fah 800. — Ček. račun P. H. 57.652.

Fotoamater

Ostrina in objektiv

O različni zmožnosti smo v naši rubriki že pisali, toda v zvezi z opisovanjem negativnega tvoriva. Takrat smo poudarili, da je ostrina risbe odvisna tudi od različne zmožnosti negativnega tvoriva, ki je tem boljša, čim tanjša in čim bolj transparentna je plast emulzije. Pojasnili smo razliko med večlojinim in enoslojnim negativnim tvorivom ter ugotovili, da ima večlojno tvorivo z ozirom na debelejši sloj svetločutne plasti slabšo različno zmožnost kakor enoslojno tvorivo, ki je zaradi tega primernejše za snemanje s kamerami majhnih formatov. Povečave zelo velikih dimenzij so namreč pri snemanju s takšnimi kamerami zelo pogoste ter zahtevajo zaradi tega vse drugače ostrino risbe v negativu, kakor smo jo bili vajeni še nedavno, ko smo snemali s kamerami velikih formatov.

O različni zmožnosti govorimo tudi v foto-grafski optiki, kadar vrednotimo objektiv z ozirom na ostrino, s kakršno upodablja. Pri takšnem označevanju mislimo na zmožnost objektivna, da upodobi z vsjo določnostjo in ostrino kontur zelo tanke, sporedno in tesno druga poleg druge stojiče črte, da se v sliki ne stopijo v enoten in nerazločljiv kompleks. Če je različna zmožnost objektivna dobra, upodobi takšne črte zelo precizno in s popolno ostrino njihovih kontur. Preizkus objektivna z ozirom na njegovo različno zmožnost napravimo lahko na motnem steklu, še bolj pa s posnetkom in s primerjanjem na razvitem negativu oziroma pozitivu. Ne v prvem, niti v drugem primeru se pri ustanavljanju ostrine ne smemo zaneesti na distančno skalo, ter moramo do-

ločiti maksimalno ostrino brezpogojno na motnem steklu. Mogoče je namreč, da mehanizem za ustanavljanje ostrine ni povsem v redu. Pri takšnem preizkusu smemo uporabiti samo negativno tvorivo z maksimalno resolventno zmožnostjo, torej s čim tanjšim svetločutnim slojem in čim finejšega zrna, ter ga razviti v izrazitem razvijalcu dobrega zrna in ne do prevelike gostote.

Z ozirom na veliko zmožnost v ostrini risbe, ki jo zahteva maloslikovni format od foto-grafskega objektivna, je priporočljivo, da se pripravimo s preizkusom tudi o tem, ali je porazdeljena ostrina že pri polni odprtini objektivna enakomerno po vsej površini negativna, ne samo v sredini in njenem bližnjem okolju. Za takšen preizkus za-dostuje, da pritrđimo na primerno desko, ki pa mora stati popolnoma paralelno z mediclo kamere, primerno velik kos časopisa, in napravimo posnetek. Tudi v tem primeru moramo ustanoviti ostrino s kontroliranjem na medlicji aparata in ne z distančno skalo. Če je objektiv dobro korigiran, ne bomo opazili razlike med ostrino risbe na robovih negativna in ostrino v njegovi sredini. Če zmanjšamo z zaslonko odprtino objektivna, se ostrina še nekoliko zboljša, toda samo do določene zasločne vrednosti, ki s preizkusom prav tako lahko ugotovimo. Brez pomena je, zaslanjati objektiv v svrhu nadaljnega zboljšanja ostrine še nadalje preko ugotovljene najugodnejše zaslonke. S tem ne samo da ostrino ne zboljšamo, temveč jo lahko celo poslabšamo.

Ko govorimo o ostrini risbe, je potrebna ugotovitev, kdaj smemo smatrati v fotografiji, da je slika ostra in kdaj da je neostra. Predvsem moramo ugotoviti, da je definicija tega pojma ve-

zana na velikost formata negativa, kajti pojem ostrine je relativen pojem. Kar velja namreč za negativ velikega formata kot ostra risba, velja z ozirom na večje zahteve, ki jih stavimo na maloslikovni format z ozirom na sposobnost, da jih moremo povečati na velike dimenzije, kot ne-ostra slika. Za negativno, ki so posneti z objektivom goriščnice od 7,5 cm navzgor, velja pravilo, da so ostri takrat, kadar je upodobljena točka objekta z disperzijskim krogom, kojega premer ni večji od 1/1000 goriščnice objektivna. Pri vseh drugih formatih z goriščnico, ki pa je manjša kakor 7,5 cm, ne sme presegati premer disperzijskega kroga 1/1500 goriščne razdalje objektivna. Posplošeno definiramo ostrino lahko tudi za vse formate, različnih velikosti enako, če ne upoštevamo goriščnice formata, temveč diagonalno izrabljene formata ter postavimo pravilo, da premer disperzijskega kroga ne sme presegati 1/1000 diagonalno izrabljene formata negativna. Pri kamerah formata 24/36 mm ne sme biti na primer kontura risbe debelejša kakor 1/30 mm, dočim se pri večjih formatih, na primer pri formatu 9/12 razširi kontura lahko na 1/20 mm ali celo na 1/10 milimetrov. To velja kot skrajno dopustna mera neostrine, ki jo naše oko pri gledanju iz najkrajše normalne razdalje 25 cm še ne občuti kot neostriino. Na tej osnovi so sestavljene tudi tabele dopustne globine, ki pa ne upoštevajo vse iste dopustne mere neostrine.

Pri gledanju slik iz večje razdalje je dopustna seveda večja neostriina ter nikakor ni potrebno, da bi presojali ostrino povečave velikih dimenzij na steni z istim merilom, kakor na primer kopijo 9/12.

Prah

je velik sovražnik negativov, zlasti majhnih formatov. Če se usede in prilepi na mokro plast med sušenjem v večji množini, je takšen negativ iz-

gubljen, najmanjša nesreča, ki jo utegne povzročiti, pa je zamudno retuširanje pozitivna od pike do pike, kar da na ure in ure dela. Ker je te nadloge povsod dovolj, največ pa tam, kjer naj bi amaterji po nasvetu tovarna sušili svoje filme, to je na preprihu, je potrebno, da na drugačen način pospešimo osušitev negativov. Priporočljivo je odstraniti neposredno po izpiranju filma z mehko in čisto viskozno gobo vso odvisno vlago in ga obesiti potem v sobo, kjer ni nobenega prepaha, ki bi dvigal prah. Podobno napravimo lahko tudi s ploščami. Ta metoda je priporočljiva tudi zato, ker odstranimo s plasti z gobo tudi morebitno nesnago, ki se je utegnala nabrati na negativu med razvijanjem, ustavljanjem in izpiranjem.

Portretiranje

pegastih obrazov je vezano z nevarnostjo, da se zamerimo portretiranca za vse čase, če reproduciramo pege z vsjo točnostjo fotoamaterske resni-cojubaosti. Tej nevarnosti se lahko izognemo, ako uporabljamo pri snemanju pankromatsko tvorivo s primernim filtrom. Zelo izrazitih peg seveda tudi pankromatsko tvorivo ne more popolnoma zatajiti. V takšnem primeru preostane samo še retuša!

Porumenele slike

in dokumente moramo reproducirati samo z barvnim občutljivim tvorivom in rumenico. Običajno so na takšnih starih slikah in dokumentih rumeni madeži, ki v originalu morebiti toliko ne motijo, ker pričajo o starosti slik, v črnobeli reprodukciji pa je boljše, da se jim izognemo. Rumena se takšne madeže izloči, da postane retuša popolnoma nepotrebna. V tdrovratnih primerih reproduciramo lahko tudi z infra-rdečim tvorivom.

Širite katoliško časopisje!

Motorne dirke na ljubljanski Grad

Ljubljana, 2. oktobra.

Za motošport vlada med našim ljudstvom vedno večje zanimanje. To so pokazale zpet današnje dirke na ljubljanski grad, katere je priredil ZSK Hermes v počastitev spomina znanega moto-dirkača Seuniga, ki se je ravno ob taki priliki smrtno ponesrečil. Ze na štartu, ki je bil ob cesti za gradom, se je nabralo izredno veliko število ljudi, izredno mnogo jih je bilo to pot na progi, višek gledalcev pa je bil dosežen na Gradu, kjer se je na cilju nabralo doslej rekordno število prijateljev motošporta. Zanimanje za motošport, zlasti pa za dirke na Grad, raste od leta do leta. Dirke na ljubljanski grad so postale tradicionalne in jih z ozirom na razvoj našega motošporta ne bomo smeli opustiti. Veliko prednost imajo grajske dirke v tem, ker so sredi mesta in dajo možnost najširšim plastem ljudstva, da si jih ogledajo.

Proga je dolga 840 m. Škoda je le, da ni daljša, ker bi potem prišle te dirke še do boljšega izraza. Na dirki, odnosno na cilju je prireditelj pozdravil zastopnike oblasti g. bana dravske banovine, g. divizionarja, ljubljanskega župana, g. komandanta žandarmerije in druge. Bile so zastopane še druge odlične osebnosti v našem javnem življenju ter zastopniki raznih športnih organizacij, ki so se to pot v izredno lepem številu odzvali vabilu motokluba Hermes.

Deževno vreme, ki je že nekaj dni vladalo v Ljubljani, je tudi današnjo dirko resno ogrozilo. Toda popoldne je nastal nenaden preobrat in ugodnejša vremena si za dirke skoraj ne bi mogli misliti, kakor je naenkrat nastalo. Proga je bila v zelo dobrem stanju. Za red je skrbelo poleg policije tudi vojaštvo, kar je prireditelju zelo olajšalo težek in odgovoren posel. Nesreče ni bilo, razen manjše nezgode, ki se je pripetila dirkaču Nadišarju, ki je pri prihodu na cilj precej pokvaril stroj in pri drugi vožnji ni mogel

več nastopiti. Škoda, da »leteči Kranjec« Starič ni mogel nastopiti, kajti zanj še ni dospel novi motor, ki je bil pred nedavnim naročen v Angliji. Z njim bi dirka mnogo pridobila, toda tudi nastopajoči so napravili svojo dolžnost in so bili v splošnem uspehi prav zadovoljivi. Rekord ni bil zrušen, kar bi se z udeležbo Stariča skoraj gotovo zgodilo.

Rezultati:

Ljudski 100 ccm (4 dirkači). 1. Anžur, Hermes, 72 sek., 2. Šimec, Hermes, 76 sek., 3. Fantini, Hermes, 77¹/₂ sek.

Turni do 350 ccm (7 dirkačev). 1. Grašič, Ilirija, 60¹/₂ sek., 2. Anžur, Hermes, 62 sek., 3. Kavčič, Hermes, 64¹/₂ sek.

Športni 250 ccm (3 dirkači). 1. Uroič, IHMK, Zagreb, 55 sek., 2. Breznik, Avtoklub Ljubljana, 55¹/₂ sek.

Športni 350 ccm (4 dirkači). 1. Uroič, Zagreb, 55 sek., 2. Skopec, Hermes, 69¹/₂ sek., 3. Mrak, Hermes, 73 sek.

Športni 500 ccm (7 dirkačev). 1. Cihlař, Avtoklub Ljubljana, 52¹/₂ sek., 2. Šiška, Ilirija 53¹/₂ sek., 3. Uroič, Zagreb, 53¹/₂ sek.

Športni 1000 ccm (6 dirkači). 1. Cihlař, Avtoklub Ljubljana, 52¹/₂ sek., 2. Kobi, Ilirija-Kranj 53 sek., 3. Uroič, Zagreb, 53¹/₂ sek.

Turni 1000 ccm (8 dirkačev). 1. Poročnik Glebov, M. K. Pohorje, Maribor, 58¹/₂ sek., 2. Grašič, Ilirija, 60 sek., 3. Rosenwirth Jože, Hermes, 60¹/₂ sek., 4. Ambrož, Hermes, 63 sek., 5. Kavčič, Hermes, 64 sek.

Izven konkurence: Šiška Janez, Ilirija, 50¹/₂ sek., Uroič, Zagreb, 52 sek., Breznik, Avtoklub Ljubljana, 54 sek.

Najboljši čas dneva v konkurenci je dosegel Cihlař (Avtoklub Ljubljana) z 52¹/₂ sek., najboljši Hercezan je bil Rosenwirth Jože s časom 60¹/₂ sek. Staričev rekord iz leta 1937 s časom 48 sekund ni bil dosežen. Vseh dirkačev je bilo 30. Starter je bil g. Bregar. Dopoldne so se poklonili dirkači na grobu St. Seuniga na pokopališču, kjer so položili venec.

Konjske dirke v Mariboru

Maribor, 2. oktobra.

Popoldne so bile na Tezmem pri Mariboru tradicionalne jesenske konjske dirke, ki jih je priredilo Jahalno društvo v Mariboru. Navzlic slabemu vremenu je bilo na dirkališču zbrana veliko občinstva. Pred pričetkom tekme je imel osrednji vodja Osrednjih jahalnih društev g. König iz Celja lep spominski govor za pokojnim predsednikom tega društva Rudolfom Warren p. Lippittom, ki je, kakor znano, 22. septembra umrl na svojem gradiču v Turinšču pri Ptujju. V svojem govoru je poudaril velike zasluge pokojnika za ta šport in zlasti za konjski šport. Saj je bil pokojnik ustanovitelj mariborskega Jahalnega društva in pozneje dolgoletni odbornik in nazadnje častni član. Navzoči odborniki so počastili njegov spomin s trikratnim »Slava!«. Prireditvi so prisostvovali tudi okrajni glavar Eiletz, v zastopstvu župana dr. Juvana mag. ravnatelj Rodošek, podžupan Zebot, garnizijski poveljnik podpolkovnik Maslač, major Turudič in častni predsednik industrije Rosenberg ter predsednik zagrebškega jahalnega društva Edo Funk.

Prva dirka — spominska dirka Franca Ribenschuha, ki je letos v Lipnici pri Mariboru umrl. Pokojnik je bil velik ljubitelj konjskega športa, bil je pa tudi znan dirkalec. Proga je bila dolga 1600 m. Nagrade 1000, 500, 500, 200 dinarjev. 1. Franc Filipič s »Tosco« v skupnem času 2:53.7 in kilometerskem času 1:55. 2. Djordje Jankovič, Belgrad, vozač Gutman iz Zagreba, s »Silnim« 2:54 — 1:55.2. 3. Franc Kodela, Ljubljana, z »Egonom« 2:57 — 1:57.2. Pri tej dirki je startalo 8 konj.

Druga dirka — dirka Ljutomera. Proga je morila 2000 m. Razpisane so bile štiri nagrade po 750, 350, 250 in 150 din. Udeležilo se je 8 dirkalcev. 1. Franc Žitek s »Firlico« 3:40 — 1:51. 2. Franc Goleš z »Nikito« 3:42 — 1:51. 3. Ludvik Slavič s »Parafino« 8:48 — 1:55.

Tretja dirka: 2 Heat — spominska dirka

Franca Ribenschuha. 1. Franc Filipič s »Tosco« 2:53 — 1:55. 2. Kodela Franc z »Egonom« 2:57 — 1:56. 3. Anton Bežan 2:57 — 1:57.2. Ker je pri teh dirkah Filipič dvakrat zaporedoma zmagal, je tretji heat izostal ter je bil izid sledeči: 1. Franc Filipič s »Tosco«; 2. Franc Kodela z »Egonom«; 3. Djordje Jankovič s »Silnim«; 4. Anton Bežan s »Krkoc«. Po drugem heatu je vdova po pokojnem Francu Ribenschuhu izročila zmagovalcu Filipiču lepo častno darilo.

Naslednja dirka — dirka za mladinsko nagrado za dveletne jugoslovanske konje. Proga 1400 m. 1. Hinko Potrč s »Sylentom« 2:49 — 2:03; 2. Josip Smeh s »Traviato« 2:51 — 2:04.2; 3. Karel Usar z »Verie« 2:58 — 2:10.

Dirka mesta Maribora za tri- do desetletne jugoslovanske konje. Proga 2500 m. Nagrade 1000, 500, 500, 200 din. 1. Djordje Jankovič s »Silnim« 3:51 — 1:58; 2. Franc Kodela z »Mirco« 3:51.5 — 1:55.5; 3. Ludvik Slavič s »Princeso« 3:54 — 1:40. Pri tej dirki je sodelovalo 8 konj. Zaradi nedovoljene uporabe hiča in oviranja na progi je bil kaznovan vozač Gutman z globo 100 din.

Zadnja dirka — dirka dr. Alfreda Rossmanna. To je bila dvoprežna amaterska dirka s triletnimi in starejšimi konji iz vseh krajev. Proga 2800 m. Nagrade 1000, 500, 500, 200 din. 1. Franc Filipič s »Tosco« in »Ilono« 5:5 — 1:47.2; 2. Franc Kodela z »Egonom« in »Mirco« 5:15 — 1:50.5; 3. Edo Funk, vozač Josip Smeh, z »Danico« in »Turistom« 5:26 — 1:50.7. Zaradi stalne vožnje v galopu in oviranja vožnje konkurentov je bil Ivan Poljanec diskvalificiran in kaznovan z globo 100 din.

Vodstvo dirke je bilo v rokah predsednika Franca Filipiča, podpredsednika dr. Adolfa Obrana, veletrgovca Königa iz Celja, ravnatelja Skaze, dr. Josipa Novaka, Huberta Lukmana, Julče Novaka in Gustava Scherbauma. Zvečer ob 8 je bila v hotelu »Zamorec« razdelitev nagrad.

Skok v daljavo jun.: 1. Černe I. (Il.) 593 cm, 2. Čičar (Il.) 563 cm, 3. Stanič (Il.) 544 cm, 4. Zibret (Pl.) 507 cm.

Triskok jun.: 1. in 2. Rasko (Pl.) in Černe I. (Il.) 1200 cm, 3. Glonar II. (Il.) 1151 cm, 4. Rasko II. (Pl.) 1149 cm.

Met kopja jun.: 1. Mavsar (Pl.) 4980 cm, 2. Černe (Il.) 4025 cm, 3. Oberšek (Il.) 4020 cm, 4. Stanič (Il.) 3358.

Rezultati meta kopja niso povsem točni, ker se je merilo kar približno!

Lahkoatletske tekme v Mariboru

Maribor, 2. okt.

Ob slabem vremenu, deloma dežju, so bile danes na stadionu SK Železničarja lahkoatletske tekme, ki jih je priredil Železničar. Tekem so se udeležili 4 klubi s 25 atleti. Rezultati so zadovoljivi. Bilo je doseženih nekaj novih mariborskih rekordov, med temi v balkanski stafeti. Tehnični rezultati so sledeči:

Skok v daljavo, seniorji: 1. Požar (Primorje) 6.34, 2. Lenarčič (Maraton) 6.09, 3. Filipič (Mt.) 5.93.

Balkanska stafeta 800×400×200×100: 1. Slavija (Varaždin) 3.43,3 (Farketič, Takač, Rijavec, Cerovečki); 2. Železničar 3.45 z novim mariborskim rekordom (Murave, Hlade, Baljari, Bačnik).

Met diska: 1. Hlade (Z.) 37.04, 2. Lužar (Mt.) 36.76, 3. Radič (R.) 36.48.

Skok ob palici: 1. Radič 3.20, 2. Smerdelj (M.) 3.10, 3. Filipič (Mt.) 2.70.

Skok v višino: 1. Davidovič (Z.) 1.65, 2. Filipič (Mt.) 1.60, 3. Lužar (Mt.) 1.60.

Met kladiva: 1. Gujznik (Z.) 40.29, 2. Reisinger (Slavija) 40.22, 3. Cerovečki (Sl.) 38.61.

Skok v višino, juniorji: 1. Erjavec (Z.) 1.65, 2. Rot (Sl.) 1.55, 3. Robert (R.) 1.50.

Tek 800 m: 1. Takač 2.3.8, 2. Murave 2.4, 3. Klampfer (R.) 3.6.3.

Tek na 3000 m: 1. Štrucelj (Mt.) 9.49, 2. Krepfl (Mt.) 9.51.4, 3. Marehel 9.59.

Met krogle: 1. Hlade (Z.) 12.21, 2. Gregorovič (Z.) 11.60, 2. Lužar (Mt.) 1.20.

Tek 100 m finale: 1. Musnik (R.), 2. Lončarič

(Mt.), oba 11.9 (mrtvi tek).

Tek 1000 m, juniorji: 1. Rokner (Z.) 2.38.8, 2. Karlin (Z.) 3.04.8, 3. Zupan (Z.) 3.17.

Stafeta 4 krat 100, juniorji: 1. Rapid 49.6, 2. Železničar 50, 3. Maraton 51.5.

Met kopja, juniorji: 1. Gregorovič (Z.) 48.70, 2. Helfrid (R.) 43.38, 3. Joško (Z.) 42.90.

Skok v višino, juniorji: 1. Erjavec 1.65, 2. Rot 1.55, 3. Robert 1.50.

Tek 100 m, juniorji: 1. Robert 12.1, 2. Bačnik (Z.) 12.2, 3. Hrovatin (Z.) 12.4.

Vrhovni sodnik je bil g. Derganc. Sodili so še g. Fišer, Smerdelj, Kedrič, prof. Cestnik ter sodniški kandidati. Celotna prireditev je potekla brezhibno.

Jedinstvo : Ljubljana 4:1 (3:0)

Belgrad, 2. okt. m. Današnja tekma med Jedinstvom in Ljubljano se je odigrala na trdem in slabem terenu Jedinstva. Prisostvovalo ji je nad 1000 gledalcev. Ljubljana je nastopila v teje postavi: Pogačnik, Ceglar, Bertoneelj I., Vodišek, Pupo, Sočan, Janežič, Sercer, Pepi, Gozdar, Jež. Jedinstvo: Novak, Vujović, Vučković, Petković, Lončarič, Kečkeš, Mastela, Arandjelović, Živković, Sekulič, Simič. Igra, ki jo je danes Ljubljana pokazala, bi lahko karakterizirali s nekaj besedami: mizerna igra, združena s smolo dveh avtogolov. Še nikdar ni Ljubljana v Belgradu pokazala tako slabe igre kakor danes. Ljubljana je doslej pokazala vsaj dobro igro, imela je le nesrečo pred golom. Danes pa Ljubljana ni pokazala niti običajne poštvovalnosti.

V prvem polčasu, ko je Ljubljana igrala proti vetru, smo upali, da bo vsaj v drugem polčasu malo boljša. Sreča je hotela, da je že v četrti minuti drugega polčasa sodnik izključil levega branilca Jedinstva zaradi nevarnega faula nad Janežičem, tako da je Jedinstvo v drugem polčasu igralo le z desetimi igralci, toda Ljubljana ni znela tega izkoristiti. Čeprav je Jedinstvo igralo z desetimi igralci, se je Ljubljana šele deset minut pred koncem igre prebudila. Ljubljanci so slabo štartali in pokazali veliko neodločnost, pomanjkanje bojovitosti, netočno podajanje žoge in če k temu dodamo še dva gola, ki gresta na račun branilcev, dobimo pravo sliko današnje mizerne igre. Pogačnik v голу ni kriv za rezultat. Ceglar in Stane, ki sta v splošnem bila dobra, imata vsak po en avtogol na vesti. Vodišek in Sočan sta se možato borila in sta edina zaslužila v tem pogledu pohvalo. Pupo je bil danes zelo neodločen in ni znal povežati napad z obrambo. V napadu sta bila dobra Janežič in Jež. Sercer se je zelo trudil, toda je netočno oddajal. Gozdar je bil preslab, da bi se boril z ostrimi branilci Jedinstva. Jedinstvo je bilo v vsej tekmi nadmočno in je zaslužio zmago, vendar bi lahko danes Ljubljana, če bi igrala malo bolje, dobila boljši rezultat, zlasti če upoštevamo, da je Pepi iz neposredne bližine streljal vratarju v roko. Prvi gol za Jedinstvo je padel v 5. minuti, ko je Živković z roko namestil žogo, kar sodnik ni videl, in ostro streljal na gol. V 33. minuti je padel drugi gol iz gneče pred vrati Ljubljane. Sekulič je poslal žogo v vrata, Ceglar, ki je čepel na gol črti, je žogo z glavo poslal v lasten gol. V 37. minuti je desno krilo poslalo ostro žogo v levo prečko, od katere se je žoga odbila — 3:0.

V drugem polčasu v 13. minuti Bertoneelj I., namesto da bi žogo odbil v polje, vrača žogo Pogačniku, kateri pa žoge ni pričakoval, in žoga pade v mrežo — 4:0. Jedinstvo zatem popuška. Ljubljana menja postavbo. Pupo gre na desno zvezo. Sercer se vrača na desno zvezo. Šele sedaj je Ljubljana pokazala zadovoljivo igro. Uspeh te igre je bil edini gol v 41. minuti, katerega je zabil Pupo. Tik pred koncem je imela Ljubljana zadnjo šanso, toda Pepi je na nesrečo streljal vratarju v roko. Današnja tekma je sodil zelo slabo sodnik Moni Karjo.

Hašk : Jugoslavija 2:0 (0:0)

Belgrad, 2. okt. m. Za današnjo tekmo, ki je bila na igrišču Jugoslavije, je vladalo veliko zanimanje. 8000 gledalcev, ki so pričakovali zmago Jugoslavije, je odšlo razočaranih z igrišča zaradi slabe igre Jugoslavije. Hašk je imel boljše moštvo in je zaslužio zmago. Prvi gol je bil sicer avtogol desnega branilca Jugoslavije. Drugi gol pa je zabil v 30. minuti Kocelič. Vrata Haška Zmara je ubranil na današnji tekmi enajstmetrovko. Sodil je zagrebški sodnik Bažant na škodo gostov.

Split, 2. oktobra. b. Hajduk — BSK 3:2 (2:0). **Zagreb,** 2. oktobra. b. Slavija — Sparta (Zemun) 3:1 (2:1).

Skopje, 2. oktobra. b. Varaždinska Slavija — Gradjanski (Skopje) 2:1 (0:1).

Prvenstvo se nadaljuje

Maribor, 2. okt.

Čakovečki SK : SK Slavija (Pobrezje) 3:1 (2:1).

Čakovečani so imeli proti izredno žilavemu in poštvovalnemu moštvu Slavije zelo težko delo. Rezultat je skoraj previsoko izražen, ker je bila igra v glavnem odprta. Gostje so podali zrelejšo igro, vendar pa ni njihova obramba mogla paralizirati nevaren napad Slavije. Prvi gol je padel iz zmede pred vrati Slavije, drugega pa je bila kriva obramba domačinov. Za Slavijo je padel gol zaradi nesporazuma branilcev Čakovca. Gol za goste je zabil iz enajstmetrovke branilec

Naročajte naš list!

Mussolini in Hitler pred glavnim kolodvorom v Monakovem.

Lahkoatletski miting SK Ilirije

Ljubljana, 2. oktobra.

Danes popoldne ob 9.30 se je začel na igrišču SK Ilirije za Kolinsko tovarno slabo uspeši meeting SK Ilirije, ki je veljal tudi za otvoritev igrišča. O organizaciji sploh ni govora, kakor tudi o sodniškem zboru ne, ki ga sploh ni bilo. Ne vem, kakšna pravila so to, da sme kdo kar na lastno pest spreminjati spored, da se je prireditvi, ki je bila napovedana za popoldne in popoldne, izvršila vsa dopoldne. Jasno je, da atleti tega niso vedeli in zato tudi niso prišli na start. Tako n. pr. ni bilo Veharja, Gokoviča itd. Vreme je bilo prireditvi še dokaj naklonjeno. Prireditvi se je zaradi zgoraj omenjenih vzrokov zavlekla do 1. popoldne.

Juniorji — skakači v višino: 1. Fifi (Ilirija) 160 cm, 2. Glonar II. (Il.) 160 cm, 3. Milo I. (Il.) 160 cm, 4. Erman (Planina) 155 cm.

Met krogle jun. (5.35 kg): 1. Rasko I. (Pl.) 1377 cm, 2. Košer (Il.) 1243 cm, 3. Oberšek (Il.) 1099 cm, 4. Fifi (Il.) 1055 cm.

Skok s palico jun.: 1. Košir (Pl.) 271 cm, 2. in 3. Milo II. (Il.) in Zibret (Pl.) 250 cm, 4. Milo I. (Il.) 220 cm.

Tek 200 m jun.: 1. Čičar (Il.) 24 sek., 2. Oberšek (Il.) 25.8 sek., 3. Skofic (Il.) 27.2 sek.

Tek 1000 m jun.: 1. Košir (Pl.) 2:50.2, 2. Potočnik (Pl.) 2:55.3, 3. Glonar II. (Il.) 2:57, 4. Jančar (Pl.) 3:10.

Huda borba se je razvila med Glonarjem in Potočnikom, katero pa je izvojeval mnogo boljši Potočnik, ki še marsikaj obeta! O Koširju pa sploh ni treba komentirati!

Met diska jun.: 1. Košer (Il.) 4255 cm, 2. Rasko I. (Pl.) 4185 cm, 3. Stanič (Il.) 3415 cm, 4. Oberšek (Il.) 3225 cm.

Dve nesreči

Ljubljana, 2. oktobra.

V Podgori pri St. Vidu je davi ob četrta na 9 podrl tramvaj občinskega reveža Janeza Lebna, starega 71 let. Leben je dobil hude poškodbe na glavi, na rokah in tudi resne notranje poškodbe. Njegovo stanje je zelo nevarno.

V opoldanskih urah je neki avto v Mostah podrl 31 letnega Alojzija Gazdovo, doma iz Smihela-Stopiče. Gazdova je dobil nevarne poškodbe na glavi. Oba ponesrečenca je reševalni avto prepeljal v bolnišnico.